

FAZÎLET VE ASÂLET

Mensûr Eserleri

YAYIN NO: 740

FAZİLET VE ASÂLET
Mehmed Emin Yurdakul

© Bilge Kùltür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım, Mart 2016

ISBN: 978 - 605 - 9241 - 40 - 3

Genel Yayın Yönetmeni: *Ahmet Nuri Yüksel*
Yayına Hazırlayan: *Hakan Soydaş*
Kapak: *Kenan Özcan*
Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*
Baskı: *Alemdar Ofset*
Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 29-30 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 544 23 09
Kapak Baskı: *Azra Matbaacılık*
Cilt: *Çevik Matbaacılık*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

FAZÎLET VE ASÂLET
Mensûr Eserleri

MEHMED EMİN YURDAKUL

Yayına Hazırlayan:
Hakan Soydaş

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	7
FAZÎLET VE ASÂLET.....	13
TÛRK'ÜN HUKÛKU.....	46
Sulh Kongresine.....	46
Millet Meclisinde.....	64
HALK HÛKÛMETİ VE HALKÇILIK.....	78
1 Halk HÛkûmeti.....	78
2 Halkçılık.....	86
KRAL GEORGE'A.....	95
Şarkın Milletlerine.....	95
DANTE'YE.....	115

ÖN SÖZ

II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte edebiyat sahasında da bir serbestlik hâkim olur. 1909'dan itibaren *Hüsn ve Şiir* adıyla çıkmakta olan dergi 1911 yılında *Genç Kalem*ler adını alacaktır. Derginin ilk sayısında 11 Nisan 1911'de Ömer Seyfettin'in kalem aldığı "Yeni Lisan" makalesi dil ve edebiyattaki millîleşmenin bir beyanamesi olarak Millî Edebiyat hareketini başlatmış olur. Esasında bu tarihten önce de toplumsal hayatta ve edebiyat çevrelerindeki kimi gelişmeler bu hareketin öncü çalışmaları olarak değerlendirmeye müsaittirler. Balkan Savaşlarıyla birlikte yaşanan mağlubiyetler, İmparatorluk reayasının ayrılıkçı tutumları ve teşebbüsleri Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucu unsuru Türklerin de kendi hak ve hukuklarını korumak üzere harekete geçmelerine neden olmuştur. 1908'de kurulan Türk Derneği ve 1911 yılında kurulan Türk Yurdu Derneği yayınladıkları beyannameler ve çalışma programlarıyla da *millîleşme* vurgusu yapmaktadırlar.

Edebiyat sahasında ise roman ve hikâyeleriyle Ömer Seyfeddin, Hâlîde Edip, Aka Gündüz, Ahmed Hikmet, Yakup Kadri ve sair isimler, devrin havasına muvafık

eserler ortaya koymuşlardır. Millî edebiyat şiirinin ilk poetikası ise Kâzım Yetiş'in sunduğu dikkatle Mehmed Emin Yurdakul'a aittir. 11 Haziran 1314 tarihli *Servet-i Fünun* dergisinin 380. sayısında yayımlanan "Biz Nasıl Şiir İsteriz" adlı şiiri ile Yurdakul millî bir şairden ne beklendiğini manzum olarak ifade eder.

Millî edebiyat yazar ve şairi Mehmed Emin Yurdakul devri içinde Türk'ün gür sesi olmuştur. Fevziye Abdullah Tansel'in büyük bir özveri ve titizlikle bir araya topladığı ve yayıma hazırladığı Mehmed Emin Yurdakul'un şiirleri bugün Türk okuyucusunun elinde âdeta bir meşale gibi parıldamaktadır.

Mehmed Emin Yurdakul'un mensûr eserlerini bir bütün hâlinde yayıma hazırlama amacını taşıyan bu çalışmada meşhur şairin bir nâsir olarak eserlerinin ve üslûbunun tanıtılması amaçlanmıştır. Mevcut çalışmada Yurdakul'un *Fazîlet ve Asâlet* (1891), *Türk'ün Hukûku* (1919), *Halk Hükûmeti ve Halkçılık* (1923), *Kral George'a* (1923) ve *Dante'ye* (1928) adlı beş eseri bir araya getirilmiştir. Yazarın üslûbu eserlerini kaleme aldığı devrin dil özelliklerine sadık kalınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Eserlerin sıralı olarak okunması hâlinde yazarın üslûbundaki değişimler de okuyucu tarafından daha rahat fark edilecektir. Yayıma hazırladığımız bu eseri *Fazîlet ve Asâlet* olarak adlandırmayı uygun gördük. Zira Bursa'nın ilk sanat ve edebiyat dergisi *Nilüfer*'in 1305 senesi 53 numaralı nüshasının altı yüz ellinci sayfasında karşılaştığımız

ilan bu tercihimizin başlıca sebebidir. Bu ilana göre Mehmed Emin Yurdakul *Fazîlet ve Asâlet* adlı “eserinin hâsılât-ı sâfiyyesini dârüşşafakaya terk etmiştir”. Bu sebeple böylesine âli bir tavrın sahibinin eserlerini bir araya getirdiğimiz bu çalışmaya da *Fazîlet ve Asâlet* adını verdik.

Fazîlet ve Asâlet, Yurdakul’un ilk mensûr eseridir. Bu eseri sebebiyle Sadrazam Cevat Paşa’nın önerisi ile Rûsûmat İdaresi’ne önce memur, sonra da evrak müdürü olarak tayin edilir. Yurdakul eserini yazdıktan sonra *Recâizâde* Mahmud Ekrem, Said, Abdülhak Hâmid, Muallim Naci gibi devrin edebî âleminin önde gelen isimlerine eserini gönderir. İsmi zikredilen şahısların her biri yazdıkları manzûmeler ile eserin yazarını takdir ederler. 1891 yılında kaleme alınan eser, devrin dil özelliklerine uygun belîğ ve söz dağarcığı zengin bir eserdir. Şiirlerindeki sade dile nazaran eserin dil ve üslup özellikleri Yurdakul’un ilk kalem tecrübelerindeki üslup özelliklerini örneklemesi açısından önemlidir.

Şeref ü şân ne câh u rif’atte
 Ne asâlettedir ne servette
 Bunların da safâsı var ise de
 Ercahiyyet yine fazîlette

Kıtası ise şair Mehmed Emin Yurdakul’un bilindik üslubundan çok farklıdır. Bu kıtadaki anlam bütünlüğü âdeta bütün bir eseri özetler mahiyettedir. *Fazîlet*

lafzı mefhumlaştırılmış bir halde okuyucuya arz edilir. Diğer tüm beşerî mülâhazalardan üstün görülen mefhum eser boyunca farklı coğrafyalardan onlarca ismin örnekliliğinde insanoğlu için ulaşılması salık verilen kâmil bir mertebenin mütemmim cüzüdür.

Türk'ün Hukûku, Birinci Dünya Savaşı ve Balkan bozgunlarının ardından var olma mücadelesi veren kadim bir millet ve medeniyetin asrî dünyaya karşı serdettiği bir itirazdır. Eser Sulh Kongresine ve Millet Meclisine hitap eden iki bölümden oluşmaktadır. Sulh Kongresine hitap eden başlık altında asrî dünyanın diline pelesenk ettiği insaniyet ve medeniyet mefhumlarının milletimiz için de geçerli olması zarureti üzerinde durulur. Millet Meclisine başlıklı bölümde ise muhataplarına Türk'ün seciyesini ve üstlendiği tarihî şuuru hatırlatan yazar, Anadolu'nun maruz kaldığı kıyıma karşı millet meclisini vazifeye davet etmektedir.

Halk Hükûmeti ve Halkçılık adlı eser de Halk Hükûmeti ve Halkçılık adıyla iki bölümden oluşmaktadır. Eser "Türk'e" başlıklı bir şiir ile başlamaktadır. Şairin şiir kitaplarına girmeyen bu şiiri Rabb'e karşı mütevekkil beşeriyete karşı sorgulayıcı bir üsluba sahiptir. Halk Hükûmeti başlığı altında millete hitap eden yazar devlet ve yöneticileri hakkında eleştirilerde bulunmaktadır. Halkçılık başlığı ise yine "Türk'e" başlıklı fakat öncekinden farklı bir şiirle başlamaktadır. Bu şiiri de şairin şiir kitaplarına girmemiştir. Şiirinde idealist bir ruh hali ile ümit var olmak gerektiği

telkin edilmekte, halka cesaret ve bir gelecek şuurı verilmeye çalışılmaktadır. Eserin bu bölümü halk ile dertleşme ve halkın ıstıraplarına tercüman olma üslubuyla kaleme alınmıştır.

Kral George'a adlı eser Şarkın Milletlerine hitabıyla başlamaktadır. Muhatabını Şark milletleri olarak tayin eden Mehmed Emin Yurdakul, Kral George'un ve İngiltere'nin şahsında Batı dünyasını hedef almaktadır. Tassub, esaret, açlık ve sefalet gibi acizyetlerin İngiltere'nin elinde Şark milletleri için acımasız birer silaha dönüştüğünü vurgulayan Yurdakul aynı zamanda Şark milletlerinin de bir uyanış için olduğunu ifade eder. İngiliz Edebiyatı'nın önemli bir ismi olan Shakespear şayet yaşamış olsaydı eserleri için aradığı vahşet sahnelerini bulmak için tarihin karanlık dönemlerine gitmesi gerekmeyecek, aradığı sahneleri en somut haliyle o günün İngiltere'sinde bulabilecekti.

Dante'ye Mehmed Emin Yurdakul'un İtalyan edebiyatçısı Dante Alighieri'ye atfen kaleme aldığı bir eserdir. Dante ile birlikte yine Dante'nin bir başyapıtı olan *İlahi Komedya*'sına sıklıkla göndermelerde bulunduğu görülmektedir. Eser "D'Annunzio'ya" hitabıyla başlar. Gabriele D'Annunzio 20. yüzyıl faşist İtalyası'nın velud yazarlarından. Yurdakul Dante'nin şahsında beşerî erdem ve faziletlere atıfta bulunarak, Dante'nin eserindeki birçok zulüm ve haksızlıkların o günün dünyasında Şark milletlerine reva görüldüğünden yakınmaktadır.

Mehmed Emin Yurdakul'un mensûr eserleri üzerine çalışma yapmama müsâade eden ve dikkatleri ile yönlendiren muhterem hocam Prof. Dr. Mehmet Törenek'e şükranlarımı arz eder; edebî ve siyasî şahsiyeti ile bu büyük yazarı bana öğreten ve yazarın eserleri üzerine çalışmada bulunmamı cesaretlendiren değerli hocam Servet Tiken'e tazîmlerimi sunarım. Tasahih aşamasında ilgi ve ikazlarını esirgemeyen Serkan Türkoğlu'na ve Sedat Kardaş'a ise minnet borçluyum. Türk kültür ve edebiyatına hizmet etmeği amaçlayan bu çalışmada olası eksikliklerin ve hataların şahsımın acziyetine atfedilip mazûr görölmelerini istihâm ederim.

Bu çalışma boyunca sarfedilen âcizâne gayret ve emeği varlıkları ile her daim mutmain olduğum muhterem eşim ve oğluma, kadîm kültürümüzün dilini öğretmek ihsânında bulunan fazîlet ve asâlet abidesi Ahmet Topal'a ithâf ediyorum.

Hakan SOYDAŞ
Erzurum, Aralık 2015

FAZÎLET VE ASÂLET

Fazîletperver Beyefendi

Eser-i muteber-i âlinizi mütâlaa ettim. Fazîlet-i zâtî-yenin fehâmet-i nesebiyyeye rüchânını berâhîn-i akliyye ve delâil-i târîhiyye ile isbât buyuruyorsunuz. Bu himmet-i fâzılâne ve gayret-i asîlâneniz fazîlet-perverlikte müstaid-i ihrâz olduğunuz rütbe-i ulviyyetin rahşende bir nişân-ı iftihârıdır dense sezâvârdır.

Filhakîka âsâr-ı marifet ve evsâf-ı liyâkatler bile insâniyyete şerefbahş olan eâzım-ı ümem ağlebiyyet üzere asâletleri kendilerinden başlayan zevât-ı fâzıladan ibâret olduğundan gerçekten hâiz-i şân ve mefharet olmak ârzûsunda bulunanlar âbâ vü ecdâdın şöhret-i mâzîyye ve azamet-i fâniyyelerine iftikâr değıl iktisâb-ı cevher-i fazîletle ibrâz-ı eser-i marifette iltifât ve itibâr etmek lâzım gelir. Herkesin bildiğı manâsıyla da asâlet güzel bir mazhariyyet ise de sırf tesâdüfî bir keyfiyyet olarak buna sâhib olmakta hiç bir gûnâ say u kûşîşin dahli bulunmadığından asîl olan zevât için iddiâ-yı asâletten akdem o asâlete isbât-ı liyâkatle mükellefiyyet tabîidir.

El-hâsıl bendenizce asâlet-i hakîkiyye asâlet-i efkâr ve hissiyyât gibi hod-be-hod peydâ ve bizzât kâsım olandır.

Fazîlet ve asâletin yek diğetine rüchânı bahsinde takdîr-i edibânenizi hiss-i muvâfık bulduğum için eser-i âlînizi mevzû cihetiyle min gayri had pek beğendiğim gibi üslûb-ı ifâdesini de böyle bir bahs-ı âliye lâyük buldum. Muvaffakiyyetinizi tebrîk ile tezâyüd-i feyz ve irfânınıza duâ-hân olurum efendim.

İstinye fî 6 teşrîn-i sâni sene 306 Recaizade
M. Ekrem

Nûr-ı Aynım Beyefendi

Zâhir ve bâtında hükmü tesîrden günden güne sâkıt olmakta olan asâlet-i nesebiyyenin teşhîr-i hâl ile asâlet-i hakîkiyye manâsını tazammun eden kemâlât-i âliyyenin ilâ-yı şânı maksad-ı celîlesine müstenid olarak keşîde-i silk-i tahrîr buyurdıkları eser-i nefis mütâlaa-güzâr-ı âcizî oldu.

İlm ü kemâl bir âfitâb-ı âlem-âra-âsâ nûr-bahş-ı âfâk olup ondan istifâza etmeyenlerin asâlet ve necâbet gibi sâhte meşalelerle zulmet-i hakâret ve kem-nâmîden kurtulmak emellerinde bulunmaları şeb-i târik-te âteş böceklerinin delâlet-i eşasıyla reh-peymâ-yı semt-i maksûd olmak gibi bir hayâl-i dalâl-i iştimâle benzer.

Gâyetle muvâfık-ı hâl ve maslahat olan mevzû.

Risâlenin hüsn-i üslûb-ı ifâde ile tezyîn buyurulmuş olması bir kat daha sezâ-yı iftihâr ve abd-i âciz gibi mahlaslarınca mûcib-i mesârr-ı bî-şumârdır.

Fazl-ı zâtî gerektir insâna
Ki hakikî asâlet işte odur
Tavr u ahlâk ola necibâne
Ki hakikî necâbet işte odur

Fî 15 teşrîn-i sâni sene 306 bende-i mahlasları Sa'id